

Bilde: Place de l'Opéra, Paris på 60-tallet med populære Café de la Paix i forgrunnen. Foto: Ukjent.

Abstract: **Ottar Odland, the radio reporter and foreign news correspondent, 1953–1987.** *This article describes the career of Ottar Odland, one of the first Norwegian foreign news correspondents that NRK sent out to establish their own network of foreign news correspondents abroad during the years from 1965 to 1970. The network was established in the most important centres along the Cold War's East-West axis (London, Bonn, Paris, New York, Moscow and Washington). Ottar Odland was the first foreign news correspondent for NRK in both Paris (1965–1970) and Washington (1970–1973). All the first-generation foreign news correspondents came from the older media – either from the press or from radio. Odland's journalistic background was from the radio, and he brought with him into television the radio's distinctive form of stylistic reporting. Ottar Odland had a strong academic background as a university-educated philologist, with French as his major. His academic background also characterised his choice of topics both before and after his periods as a foreign correspondent – topics with a variety of culture and politics. Odland reported news to both television and radio. He ended his professional career at NRK as head of the district office in Rogaland.*

Keywords: *Ottar Odland, foreign news correspondent, NRK (Norwegian Broadcasting Company), radio, Paris 1968*

Fagfellevurdert

Ottar Odland: radiomannen og utenrikskorrespondenten, 1953–1987

Sammendrag: Denne artikkelen handler om Ottar Odland, en av de første utenrikskorrespondentene som NRK fra 1965 til 1970 sendte ut for å etablere egne korrespondentkontor i utlandet. Etableringen foregikk i de viktigste sentraene langs den kalde krigens Øst-Vest-akse (London, Bonn, Paris, New York, Moskva og Washington). Ottar Odland var den første utenrikskorrespondenten for NRK i både Paris (1965-1970) og i Washington (1970-1973). Alle de første utenrikskorrespondentene kom fra de eldre mediene – enten fra pressen eller fra radioen. Odland journalistiske bakgrunn var fra radioen og han tok med seg radioen særpregede stilistiske reportasjeform inn i fjernsynet som medium. Ottar Odland hadde tung faglig bakgrunn som universitetsutdannet filolog, med fransk som hovedfag. Hans akademiske ballast preget også hans valg av reportasjetemaer både før og etter hans perioder som utenrikskorrespondent – temaer med en variasjon av kultur og politikk. Odland rapporterte til nyhetssendingene i både fjernsynet og i radioen. Odland avsluttet sin yrkeskarriere i NRK som leder av distriktskontoret i Rogaland.

Emneord: Ottar Odland, utenrikskorrespondent, NRK, radio, Paris 1968

Rolf Werenskjold
 Professor i medievitenskap
 Avdeling for mediefag, Høgskulen i Volda
rof@hivolda.no
orcid.org/0000-0003-0473-1866

Det skjedde en viktig endring i det norske utenriksjournalistiske systemet da NRK i rask rekkefølge opprettet egne utenrikskorrespondentstillinger i London, Paris, Bonn, New York og Moskva i årene fra 1964 til 1968.¹ Samtlige korrespondenter ble plassert på aksene vest–øst i den kalde krigen. Den første NRK-korrespondenten som ble tilsatt, var Richard Herrmann i London i 1964. Deretter fulgte Ottar Odland i Paris i 1965, Anton Blom i Bonn og Torstein Sandø i New York. Både Blom og Sandø ble begge tilsatt i 1967. Til slutt ble Tor Strand ansatt i korrespondentstillingen i Moskva høsten 1968. Disse fem journalistene utgjorde NRKs første generasjon av utenrikskorrespondenter. I

en tid da det bare fantes én statskanal både i radio og fjernsyn, ble stemmene og ansiktene deres kjent for en hel generasjon nordmenn. Mange som opplevde utenriksrapportene i 1960-årene, kan fremdeles huske de karakteristiske stemmene deres. De var også den første generasjonen utenrikskorrespondenter som rapporterte nyheter til både nyhetssendingene i radio og til sendingene i det nye mediet – fjernsynet. De brakte verden der ute hjem. Det de rapporterte om, var sett med norske øyne, men det var da også meningen.

Hvem var de nye utenrikskorrespondentene i NRK? Hva kjennetegnet dem som individer, som journalister og korrespondenter som gruppe? Tidligere forskning har sett på hva som kjennetegnet de norske utenrikskorrespondentene som gruppe.² Det er også tidligere blitt presentert enkelte profiler over de første utenrikskorrespondentene i pressen og av utenriksmedarbeidere i avisredaksjonene.³ Alle de

I en tid da det bare fantes én statskanal både i radio og fjernsyn, ble stemmene og ansiktene deres kjent for en hel generasjon nordmenn

nye korrespondentene kom fra de eldre mediene – pressen og radioen. Her skal vi se nærmere på en av de første som ble ansatt som utenrikskorrespondent i NRK, Ottar Odland.

Ottar Odland ble født i 1920 i Tysvær i Rogaland. Hans far var bonde, bankkasserer og ordfører Sivert Odland, og hans mor var lærer og organist Elise Odland.⁴ Han startet sin karriere som sommervikar i NRK Dagsnytt allerede i 1953. Han ble fast ansatt som programsekretær samme sted i 1956. Ottar Odland var en av de første programlederne i fjernsynet – som leder for programposten *Møt Pressa* i 1961–1962. Fra 1963 var Odland ansatt som programsekretær i Utenriksavdelingen. To år senere ble han NRKs første utenrikskorrespondent i Paris, hvor han ble værende til han etablerte NRKs første korrespondentkontor i Washington i 1970. Han var utenrikskorrespondent i den amerikanske hovedstaden fra 1970 til 1973. Odland reiste da hjem til Norge, og var distriktssjef i NRK Rogaland frem til han gikk av med pensjon i 1987.

Ottar Odland hadde filologisk embetseksamen med hovedfag i fransk fra Universitetet i Oslo i 1953,⁵ og brukte senere sine språkkunnskaper som oversetter av fransk litteratur til norsk. Han ga blant annet ut en bok om fransk syn på Ibsens dramatik, men han utga ikke bøker om sine korrespondenterfaringer fra Frankrike og USA eller fra utenriksfeltet som mange av hans kollegaer i NRK gjorde senere. Han skrev imidlertid flere bøker av mer lokalhistorisk karakter.⁶ Ottar Odland var partipolitisk forankret i det norske Arbeiderpartiet.⁷

Kildemateriale

Denne artikkelen om Ottar Odland er blant annet basert på omfattende intervjuer, brevvekslinger og telefonsamtaler med hans ektefelle Berit Odland i 2005. Hun bidro med mye av informasjonen om Ottar Odlands profesjonelle og sosiale nettverk, både i Norge og fra tiden som korrespondent i Paris og Washington. I tillegg har Odland selv laget en publikasjon om i sin tid i NRK.⁸ I heftet på 47 sider reflekterte han over sine egne NRK-erfaringer i perioden fra 1953 til 1970. Odlands refleksjoner om sitt yrkesaktive liv i NRK omfatter ikke hans tid som korrespondent i USA eller som leder av distriktkontoret i Stavanger fra 1973 til

Ottar Odland (1920–2000), NRKs korrespondent i Paris på 1960-tallet.

1987. Analysen av Ottar Odlands utenriksjournalistikk er i hovedsak basert på hans etterlatte manuskripter fra årene som korrespondent i Paris.⁹ Manuskriptene er samlet i fem permer og dekker årene 1968–1970. Manuskriptene fra hans periode som korrespondent i Washington har dessverre gått tapt.

Radiomannen Ottar Odland

Ottar Odland begynte sin karriere i NRK Dagsnytt i radioen i 1953. Først som vikar og i engasjementer, og fra 1956 som fast tilsatt programsekretær i Dagsnytt.¹⁰ Ottar Odland var først og fremst radiomann. Det gjaldt både i den tiden han var korrespondent i Paris og senere da han ble leder for distriktkontoret i Stavanger. Han hadde Toralv Øksnevad som sitt store forbilde på hvordan nyheter skulle formidles.¹¹ Ottar Odland skildret kjennetegnet på Øksnevads radioformidling slik:

Gjerne dramatisk, men først og fremst bilet-skapande i mikrofonen, slik en god radioreportasje skal vera. Vi snakkar til lyttarar som ingenting ser.¹²

Karakteristikken av Øksnevads reportasje- og fortellerteknikk kan også anvendes på Odlands egne reportasjer. Språket var et viktig virkemiddel for Odland. Han ble kjent for en språkform som ble oppfattet som både folkelig og presis, med korte og tilhuggede setninger. Han ble i sin tid ansatt i NRK på nynorskkvoten, i en periode hvor kringkastingen fremdeles ansatte folk etter språklige kriterier.¹³ Odlands radiospråk var fra starten påvirket av programredaktørene og filologene Karl Castrén Lyche og Hartvig Kiran, som dominerte i Dagsnytt i radioen i 1950-årene. Språket i Dagsnytt skulle være aktivt, presist og uten klisjeer. Stilen ble dermed også mer knapp enn den hadde vært tidligere. Målsetningen var at lytterne skulle få med seg informasjonen.¹⁴ Blant dem som tidlig la sterke føringer for utviklingen av journalistikken i NRK, var også Toralf Elster, den senere kringkastingssjefen. Han var fast utenrikskronikør i NRK Radio gjennom hele 1950-årene, og ble programredaktør i radioen fra 1963. Fra 1972 til 1981 var han kringkastingssjef.

Odlands arbeidsområde i tiden etter at han fikk fast tilsetning i NRK, var knyttet til landsdelsprogrammene under programredaktør Arthur Klæbos ledelse. Landsdelsprogrammene sendte i 1950-årene reportasjer fra ulike deler av landet. Dette var materiale som på dette tidspunktet ikke ble sendt ut av distriktskontorene. Programseriene *På våre*

Kantar, *Norske storgardar* og *Utanfor Allfarveg* var en del av dette programområdet, som i 1958 ble en del av den nye Dagsnytt- og reportasjeavdelingen. Ottar Odlands karakteristiske stemme ble ikke minst kjent da han skildret kong Haakons begravelse i 1957.

Odland arbeidet med landsdelsprogrammene frem til 1958. Han gikk da tilbake til Dagsnytt og nyhetsarbeidet. Samtaleprogrammene som Odland laget i 1950-årene, la grunnlaget for hans særegne framstillingsform, som han også benyttet som utenrikskorrespondent. I rapportene fra Paris forsøkte han å forene det lokale med det nasjonale og internasjonale. Også i rapportene fra den franske hovedstaden finner man en vektlegging av enkeltmennesker og miljøer. Han formidlet like godt den franske kabaret-

kunsten som de mer storpolitiske temaene. Fransk folkeliv, lynne og levemåter ble inngående skildret i radioreportasjene. Da Odland etter sin tid som korrespondent i Washington vendte tilbake til Norge i 1973 og ble leder for distriktskontoret i Stavanger, var på mange måter ringen sluttet. Han hadde en målsetning om at lokalsendingene skulle omfatte alle bygdene i landsdelen som distriktskontoret skulle dekke. Samtidig var han svært opptatt av at NRK Rogaland skulle markere seg som leverandør av oljestoffet til NRK sentralt. Han laget selv flere fjernsynsprogram om oljenæringen.¹⁵ Som skribent var det ikke internasjonal politikk som interesserte Odland, men den lokale historien i det området hvor han selv var vokst opp.¹⁶

Utenriksmedarbeider i NRK

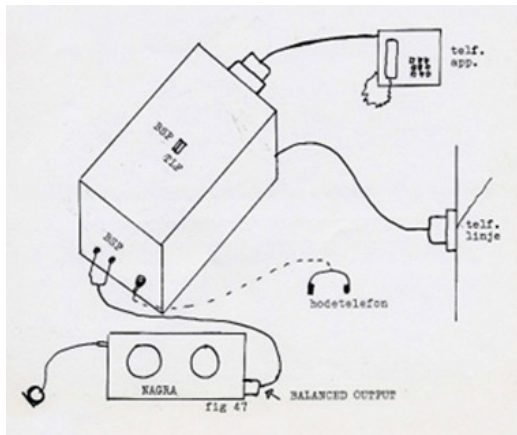
Det var som reporter i Dagsnytt at Odland fikk sitt første utenlandsoppdrag for radioen. Det var i forbindelse med den store generalstreiken i Belgia like før årsskiftet i 1960. Han dekket også rettsaken mot Adolf Eichmann i Jerusalem i april 1961. På veien hjem mellomlandet han i Paris og ble av NRK sendt til Alger for å dekke de franske generalenes opprør mot president

Charles de Gaulle i Algerie. Odland hadde spesielle forutsetninger for å dekke det franskspråklige området siden han hadde fransk hovedfag. Han snakket også flytende engelsk

og behersket tysk.

I 1961 gikk Ottar Odland over til det nye mediet fjernsynet. I første omgang var det i et toårsvikariat for redaksjonssekretær Anders Buraas. I dette arbeidsområdet utgjorde også utenlandsreportasjer en viktig del, spesielt i programmet *Panorama og Den vide verden*. Dette var imidlertid ikke Odlands første møte med fjernsynsmediet. Han hadde allerede tidligere vært med under deler av forsøksperioden med fjernsyn i NRK.¹⁷ I en kort periode i januar 1963 deltok Odland som presseoffiser, med kapteins grad, i det norske flyvåpenet i FN-styrken i Kongo. I 1963–64 gjennomførte han også en lengre reportasjereise til Det fjerne østen, blant annet til den portugisiske kolonien Macao på Kina-kysten.¹⁸

Samtaleprogrammene som Odland laget i 1950-årene la grunnlaget for hans særegne framstillingsform, som han også benyttet som utenrikskorrespondent

Koblingsskjemaet for Nagra-båndopptakeren og telefonapparatet.*
(*Liestøl 1988: 61–62)

Utenrikskorrespondent i Paris

I 1965 søkte Ottar Odland den nyopprettede stillingen som korrespondent for NRK i Paris. Stillingen ble opprettet da Gidske Anderson flyttet fra Paris til New York. Anderson hadde ikke vært ansatt som fast utenrikskorrespondent for NRK i Paris. Hun hadde levert nyhetsstoff til både *Arbeiderbladet* og NRK som stykkbetalt korrespondent. Odland hadde erfaringer fra Frankrike fra før. Han hadde oppholdt seg i den franske hovedstaden fra 1951 til 1952 i forbindelse med at han skrev sin hovedoppgave om de første lpsen-oppføringene i Frankrike. Ottar Odland kom til Paris like før presidentvalget i Frankrike den 5. desember 1965.

Han dekket valget via telefonrapporter til både radio og fjernsyn hjemme i Norge. Odland dekket valget i 1965 fra sitt hjemmekontor i 32 Avenue Mozart med fjernsynsapparatet og fransk fjernsyn som sin viktigste kilde. Det viste seg at en vanlig telefonlinje ikke ga tilstrekkelig god nok kvalitet for overføringene av nyheter til Aktuelt-sendingene. Gjennom EBU-samarbeidet¹⁹ fikk NRK i stand en avtale med det statlige franske kringkastingsselskapet ORTF – Office de radiodiffusion-télévision française – hvor Odland fikk teknisk hjelp til både redigering og reportasjer. Servicen var en del av den gjensidige tekniske assistansen som fulgte EBU-medlemskapet. Bruken av studio til overføringene ble stilt gratis til rådig-

Ottar Odland. Profiltegning.

het, men man måtte betale for linjesambandet. Man brukte en halvtime i studio hver gang man skulle overføre en rapport på fire–fem minutter. Det forhåndsbestilte linjesambandet var en kostbar måte å overføre «telefonrapportene» på, og etter hvert fant man fram til andre ordninger som gikk over det ordinære telefonnettet. Man fant en teknisk løsning på overføringsproblemet mens Ottar Odland var i Paris:

Ein god ven og kollega, finnen Knud Möller, oppdaga at ein kunne bruka opptakaren som forsterkar på vanlige telefonsamband. Lydkvaliteten vart da god nok. Var den første linja dårleg, ringde vi opp igjen til vi fekk ei som var brukbar. Heldt ein seg under ei bestemt grense på forsterkaren, vart det ikkje oppdaga. Det burde det ikkje bli. Løysinga var slett ikkje i samsvar med regelverket.²⁰

Odland brukte en Nagra båndopptaker, slik samtlige korrespondenter i NRK gjorde. Trikket med

båndspilleren og telefonen ble videreformidlet til alle de andre korrespondentene. Det innebar å skru av «røret» på telefonen der man snakker, og så klemme fast en ledning fra båndopptakeren direkte til telefonledningene inne i røret. På den måten unngikk man den romklangen som ville oppstå hvis man leste rapporten over telefon på vanlig måte.²¹

Det var ikke enkelt for en enslig korrespondent i et stort og sammensatt land som Frankrike å holde seg orientert om det som foregikk. Odland var fram til 1967 enslig i mer enn én forstand. Han var ugift, og han hadde heller ikke kontorhjelp til å ta imot telefonbeskjeder når han var fraværende. I motsetning til dagspressens korrespondenter som kun hadde deadline én gang i døgnet (med unntak av de avisene som også hadde kveldsutgaver), så hadde Odland i praksis fire radionyhetsmeldinger og to fjernsynsnyhetsmeldinger i døgnet å forholde seg til. Det var et problem hvis det skjedde store ting og NRK ikke kom i kontakt med korrespondenten.

Odland holdt seg orientert ved å oppholde seg mye hjemme. Han hadde alltid radio og fjernsyn på – og med telefon og mikrofon klar hvis store nyheter skjedde. President Charles de Gaulle var en gammel mann og hadde begynt å vise tegn på sin høye alder. Odland fryktet at presidenten skulle gå hen og dø mens han var på butikken. I tillegg til at han holdt seg orientert via fransk fjernsyn og radio, var aviser og tidsskrifter en viktig kilde han brukte til å holde seg orientert om debattene i fransk samfunnsliv.

Avislesing var en viktig del av de daglige rutinene for en korrespondent. Blant avisene som ble lest, var selvsagt den store og toneangivende avisen *Le Monde*, men også andre som det politiske ukemagasinet *L'Express*, *Le Nouvel Observateur* og *La Nation*. Det siste var et gaullistorgan. Odland holdt seg imidlertid ikke til kun de seriøse avisene. Han leste også det reaksjonære skandalebladet *Minute* – som i 1960-årene var en slags fransk variant av det senere norske kjendisbladet *Se og Hør*. Det mer ansvarlige bladet *Le Canard enchaîné* var også en del av tilfanget av franske medier som jevnlig ble gjennomgått. Når det gjaldt

det økonomiske saksfeltet, leste han *Les Echos*, som var et typisk forretningsorgan i Paris. I sine rapporter siterte han ofte kommentarer i de største avisene.

Odland var altetende når det gjaldt litteratur, og han leste mye. Lesningen var en viktig faktor for å forstå de lange linjene i fransk kultur og historie. Han leste biografier, fransk og europeisk historie, krigshistorisk litteratur, fransk prosa og lyrikk, og samtids- og språkhistorie. Den kunnskapen han fikk på denne måten, bidro til å tilføre en historisk kontekst og dybde til den journalistikken han representerte.

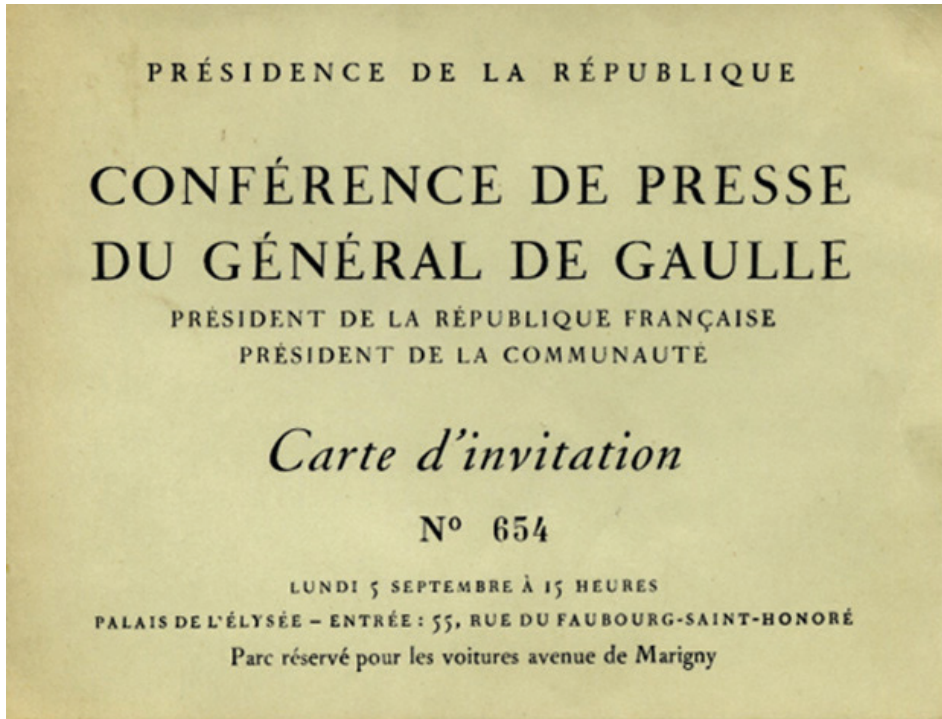
Ved siden av det offisielle fjernsynet og radioen ORTF lyttet Odland også til den kommersielle radiostasjonen *Europe Numero Un*. Denne stasjonen var lokalisert i Luxemburg, men var rettet inn mot det reklamefrie franske markedet. Radiostasjonen hadde en times omfattende nyhetsmeldinger ved lunsjtider. I disse nyhetsmeldingene drøftet man tre eller fire temaer hver dag, og man trakk inn korrespondentrapporter fra både Washington, London og Moskva. Redaksjonen hadde også kontakter med folk i de fleste nyhetsentra verden rundt – deriblant også Saigon i Vietnam. I studio satt både eksperter og publikum, og ordet ble sluppet fritt mot slutten av sendingene med

*Odland fryktet at presidenten
(Charles de Gaulle) skulle gå hen og dø
mens han var på butikken*

diskusjoner i studio. Linjene sto hele tiden åpne til korrespondentene verden rundt. Nyhetsorienteringene på *Europe Numero Un* var annerledes og et viktig

supplement til den statskontrollerte franske kringkastingen.²² Den samme kanalen ble dessuten en viktig nyhetskilde under studentopprøret i mai 1968, da de sendte direkte fra gatene i Paris. Odland stilte på de daglige orienteringene for utenlandske journalister i det franske utenriksdepartementet, men følte han fikk lite ut av dem, fordi de inneholdt lite av interessant nyhetsstoff. Det som var av viktige nyheter, ble offentliggjort direkte av presidenten selv.

President Charles de Gaulle holdt god avstand til de franske mediene og kanskje enda mer til utenlandske pressefolk og korrespondenter. Han kommuniserte i første rekke gjennom sine fjernsynstaler og sine pressekonferanser. Som regel var pressekonferansene velregisserte forestillinger, hvor spørsmålene ble

Adgangskort til en av president Charles de Gaulles pressekonferanser.

avtalt med utvalgte journalister på forhånd.²³ Pressekonferansene foregikk i storsalen i Elysée-palasset, med nærmere ett tusen tilstedeværende journalister. Presidentens pressekonferanser startet kl. 15 på ettermiddagen og varte i om lag en og en halv time. Ottar Odland deltok også på disse pressekonferansene sammen med det øvrige utenlandske pressekorpsset som var stasjonert i Paris. Blant disse var det også en rekke korrespondenter fra de store osloavisene og fra de øvrige nordiske landene.²⁴

Mye av nyhetsstoffet fra Frankrike i tiden hvor Odland var korrespondent, dreide seg om de Gaulle. Nyhetsstoffet ble dominert av forholdet til NATO og fransk utenrikspolitikk generelt. Stoffet gjenspeilet Odlands perspektiv på Frankrike som en av de gamle stormaktene som fremdeles spilte en viktig rolle i verdenspolitikken.

Som regel var pressekonferansene velregisserte forestillinger, hvor spørsmålene ble avtalt med utvalgte journalister på forhånd

Nyhetsrapportene omfattet fransk atomvåpenpolitikk, ikke minst spørsmålet om britisk medlemskap i det europeiske fellesmarkedet – EEC. Nyhetsstoffet bar også preg av at både Vestunionen og NATO hadde sine hovedkvarter lokalisert i Paris. Begge organisasjonene var et høyt prioritert stoffområde for utenrikskorrespondenten.

I tillegg til de rent politiske nyhetsrapportene dekket også Odland kulturstoff med et sammensatt program fra Frankrike. Han hadde egne gramfonogrammer med Edith Piaf, Georges Brassens og Jacques Brel som ble redigert og overført fra studio i ORTF. Georges Brassens framførte blant annet «La Prière», et av diktene til den katolske lyrikeren Francis Jammes. Odlands store platesamling omfattet også franske visesangere som Patachou, Cora Vaucaire, Boris Vian, Maurice Cheva-

lier og Charles Aznavour. Han la vekten på de gode tekstene og en helstøpt framføring.

Han lyttet også til svenske visesangere som Evert og Sven-Bertil Taube, Edvard Persson, Olle Adolphson, Nils Ferlin, Lill Lindfors og Cornelis Vreeswijk. Også dansken Carl Alstrup var blant hans utvalgte nordiske visesangere. Blant de norske som han også gjerne lyttet til, sto Alf Prøysen og Odd Børretzen høyt i kurs. Odland var fascinert av folkeviser, og ikke minst av Rønnaug Vangen fra Lom og hennes enkle framføring av folkevisen «Horpa».²⁵ I sene timer og i godt lag høstet Odland applaus for sin gode sangstemme.²⁶

Odland ble kjent med en del av kulturlivet i Paris gjennom Gidske Anderson.²⁷ Det omfattet også valget av restauranter og kjellerkabareter i Latinerkvarteret; blant annet gjorde hun ham kjent med Georges Brassens i Rue des Canettes. På programmet kunne det på slike steder ofte være for eksempel litterære chansons til gitar. Det var ikke uvanlig, verken da eller nå, at nye korrespondenter ble hjulpet til rette av sine forgjengere. Til en viss grad arvet de også en del av nettverket av kilder fra dem som hadde jobben før dem. Odland hadde imidlertid fordelene av at han hadde oppholdt seg i Paris tidligere.

Han presenterte også ulike deler av Frankrike ved hjelp av visesangere. Under en reportasjereise til Le Havre brukte han blant annet visesangeren Pierre Mac Orlan og hans vise «La chanson de Margaret» («Visen om Margaret») til å illustrere noe av det gamle Le Havre som hadde eksistert før den andre verdenskrigen la byen i ruiner. Odland trakk også fram Casimir Delavigne, som var byens store dikter for generasjonen etter Napoleonskrigen. Delavigne diktet syngespill og tragedier om frihet og fedreland. Selv om han ikke var blant de store i verdenslitteraturen, var han en påaktet kulturhistorisk størrelse i havnebyen på den franske vestkysten.²⁸

Allerede før og under den andre verdenskrigen hadde Odland vært et aktivt medlem i Bergens Dramatiske Klubb. Denne klubben ble stiftet av Aud Hjort (f. Asbjørnsen), Svend Svendsen og Rolf Berntzen i 1939. I denne klubben kom ungdommer i Bergen

sammen og spilte teater, leste dikt, malte eller spilte musikk for hverandre. Under møtene ble også kunst, kultur og politikk debattert. Vigdis Armand, som var med i denne klubben, beskrev den på følgende måte:

Klubben betydde alt for oss i krigsårene. Kinoene boikottet vi fordi det var nazistene som drev dem, og universitetet og andre utdanningsinstitusjoner ble stengt. Ikke hadde vi radio og pressen ble sensurert. Bergen Dramatiske Klubb ble en erstatning for dette. Ved å ta initiativet selv og sammen skape kunstopplevelser, fikk vi et fantastisk ungdomsmiljø som formet oss for resten av livet.²⁹

Mer enn 30 ungdommer var engasjert i dette miljøet, og mange av dem framsto senere som både lokale og nasjonale kulturpersonligheter.³⁰ Odland var en del av dette miljøet og han ble lagt merke til, ikke minst på grunn av sin gode formuleringsevne. Denne bakgrunnen bidro til hans kulturelle kapital

– en kapital som kunne veksles inn i det nye miljøet han kom til i Paris som korrespondent. Hans sterke interesse for den franske vise- og kabaretkulturen må sees i et slikt perspektiv. Den delen av det franske kulturlivet som han ble kjent med i Latinerkvarteret i disse årene, hadde en dypere resonans i Odlands interessefelt. Det kom lytterne i norsk radio til å dra nytte av gjennom hans programmer. Odland nyttiggjorde seg også sine radioerfaringer fra 1950-årene, da han arbeidet med distriktsprogrammer og gjennom møter med mennesker i bygdenorge.

Han gjennomførte reportasjereiser til ulike deler av Frankrike og laget programinnslag fra reisene. I påsken 1967 laget han blant annet et program om tidlig vårvær i Pyreneene, hvor han laget opptak fra fjellområdet i Perpignan og fra kysten nedover til grensen til Spania. Han fokuserte under denne reportasjereisen på de mange religiøse tradisjonene som kom til uttrykk i gateprosesjonen, og i den stemningen som lys fra fakler, sang og rytmer ga. Ottar Odland dekket også filmfestivalen i Cannes og Tour de France for NRK. Som korrespondent i Paris ble

*Samarbeidet mellom de
nordiske journalistene i Paris
var nært og tett*

Odland også brukt til å gjennomføre enkelte reportasjereiser til Midtøsten. I forbindelse med krisen som oppsto i området i kjølvannet av at president Nasser forlangte at FN-styrkene i Gaza og Sinai skulle fjernes, ble Odland sendt til Kairo, hvor han hadde kontakter fra før. Fra Kairo dro han videre til Jordan og Øst-Jerusalem. Odland oppholdt seg i Jerusalem da seksdagerskrigen brøt i juni 1967, og evakuerte tilbake til Amman i Jordan med drosje. Da han kom fram til flyplassen, var denne allerede blitt bombet av israelske kampfly. Odland var til stede under pressekonferanser med kong Hussein av Jordan både før og etter at krigen brøt ut. Han ble sammen med den øvrige internasjonale pressen holdt samlet på Hotell Intercontinental i Amman uten muligheter til å sende rapporter tilbake til sine redaksjoner. Der oppholdt også et annet fjernsynsteam fra NRK seg samtidig. Teamet ble ledet av Olav Øverland i Dagsrevyen. Den internasjonale pressen ble hentet ut av Jordan av amerikanske transportfly den 11. juni.³¹ Samme året var han på reportasjereise til Algerie. Odland dekket også jordskjelvkatastrofen på Sicilia for NRK i 1968.

Det nordiske mediemiljøet i Paris

Det nordiske presse miljøet i Paris var en viktig faktor for Odland, slik at han holdt seg à jour med det som foregikk i den franske hovedstaden. Samarbeidet mellom de nordiske journalistene i Paris var nært og tett. Sveriges radio hadde en relativt stor stab ved kontorene på Champs-Élysées. Odland hadde nær kontakt, både faglig og sosialt, med Knut Ståhlberg, Sveriges Radios mangeårige korrespondent i Paris.³² En annen venn og kollega var den språkmektige korrespondenten for finsk radio, Knud Möller.

I de samme lokalene som huset den svenske staben, holdt også *Aftenpostens* korrespondent i Paris, Ingebrigt Løberg, til. Ingebrigt Løberg og hans kone Lilleba Brynildsen Løberg var blant dem som Odland hadde mest sosial kontakt med i den franske hovedstaden. Løberg var blant de norske utenrikskorrespondentene som hadde arbeidet for den norske regjeringens informasjonstjeneste i London under den andre verdenskrigen, og han ble *Aftenpostens* første utenrikskorrespondent i London da krigen var over.

Odland stilte også sitt hjem til disposisjon for besø-

kende fra det norske mediemiljøet. Blant de mange som kom innom i Paris, var blant annet Egil Johan Ree fra *NRK Dagsnytt* og journalisten Thomas Torsvik i *Bergens Tidende*. Ree var blant Odlands nære venner og dessuten kollega i *NRK Dagsnytt*. Egil Johan Ree var forlover for Ottar Odland da han giftet seg med journalisten Berit Nordgaard i den norske ambassaden i Paris i april 1967. Berit Nordgaard hadde vært på reportasjereise for avisen *Nationen* for å dekke en Picasso-utstilling i Paris, og ble etter noen få uker værende i den franske hovedstaden.³³ Journalisten Gøril Strømholm var også blant deres nære venner. Det var hun som hadde sørget for at paret møtte hverandre. Strømholm overtok etter Gidske Anderson i Paris som stringerkorrespondent for *Arbeiderbladet*.

Privat hadde ekteparet Odland også kontakt med noen få franskmenn. Det var i første rekke de som bodde i nabolaget og i samme hus. Blant disse var den jødiske kvinnen Ginette og madame Levy.³⁴ Ottar Odland og Ginette var gamle kjente. Odland ble kjent med henne da han var i Frankrike og arbeidet med sin hovedoppgave i fransk på slutten av 1940-årene. Ginette var av jødisk slekt, og hun hadde mistet mange av sine nære og fjerne slektninger i Hitlers konsentrasjonsleire under krigen. Hun var amatørskuespiller og deltok i mange teateroppsetninger i Paris. Ginette skrev også for et spesialmagasin for antikviteter. Hun hadde vært en viktig innfallsport for Ottar Odlands kunnskaper om viktige deler av det kulturelle miljøet i Paris. Ekteparet Odland fortsatte å ha et vennskskapsforhold til henne også etter at de flyttet fra Paris.

President de Gaulle og fransk utenrikspolitikk

Når president Charles de Gaulle holdt sine fjernsynstaler, lyttet nasjonen. Det samme gjorde et fulltallig korrespondentkorps. Presidenten kommuniserte med både det franske folket og utlandet gjennom sine pressekonferanser og fjernsynstaler. Gjennom talene tok korrespondentene samtidig pulsen på Frankrike og den femte republikken. Ottar Odland rapporterte allerede i 1968 fra presidentens nyttårstale, men det var ikke bare det saklige innholdet som ble formidlet i rapporten. Odland formidlet en atmosfære,

og ved sine kommentarer ga han de norske radiolytterne sine tolkninger av de viktigste poengene. I motsetning til de politiske karikaturtegne som framstilte de Gaulle som en gammel mann i forbindelse med maiopprøret senere på året, la Odland ved inngangen til 1968 vekten på at publikum gjennom fjernsynet møtte en president som langt ifra hadde mistet sin kraft:

Det var en frisk og vital president som ynsket godt nytt år for sitt folk i går kveld. Charles de Gaulle ber sine 77 år lett, i det minste ser det slik ut når vi møter han framfor fjernsynskamera. Der trivst han, der er ikkje fnugg av lampefeber eller premierenervøsitet. Med synleg glede ynsker han i år også godt nytt år til den franske nasjon i Canada, trygg på at dette ynsket kjem til å irritera nettopp der det skal.³⁵

Framstillingen av den 77 år gamle franske presidenten skilte seg også avgjørende fra den framstillingen norske journalister hadde av president Ronald Reagan da han ble gjenvalgt i 1984, «bare» 73 år gammel. De Gaulle ble framstilt som gammel, og man spekulerte i om han hadde helse til å kunne fortsette som president. På tross av at Odland framstilte de Gaulle som vital, var presidentens alder høy nok til at journalistene var i beredskap i tilfelle at han skulle gå hen og dø. Odland fulgte den franske politikken nøye, spesielt fokuserte han på forholdet mellom nasjonalforsamlingen og presidenten. Gaullistene hadde mistet flertallet i nasjonalforsamlingen ved valget i 1965, og hadde beholdt regjeringsmakten bare takket være støtten fra Giscard d'Estaings fri-demokratiske parti. Flertallet bak regjeringen ledet av Georges Pompidou var derfor skjort.

I nyttårstalen hadde de Gaulle kommet med en advarsel til opposisjonen i nasjonalforsamlingen: Hvis opposisjonen og enkelte blant dem som utgjorde regjeringsflertallet, felte regjeringen, ville institusjonene i den femte republikken bli brukt slik det var fastsatt i grunnloven. Presidenten truet med andre ord med å oppløse nasjonalforsamlingen og skrive ut nyvalg, og med at han i mellomtiden ville anvende de omfattende maktmidlene som var lagt til presi-

Charles de Gaulle, 1963. Foto: Bundesarchiv, B 145 Bild-F015892-0010 / Ludwig Wegmann.

dent i henhold til forfatningen.³⁶ Odland var, som mange av sin generasjon, en smule autoritetstro. Han viste tydelig at han hadde sansen for den franske presidentens politiske handlekraft.

Ottar Odland rapporterte også bredt om fransk utenrikspolitikk, og han kommenterte de sentrale temaene i perioden. Det gjaldt ikke minst relasjonene til USA, Europa-politikken og landets Midtøsten-politikk i kjølvannet av seksdagerskrigen i juni 1967. Forhandlingene mellom Vietnam, FNL (Front national de liberté) og USA pågikk for fullt i den franske hovedstaden og gjorde Paris til sentrum for verdenspressens og mediernes oppmerksomhet. Odland skildret blant annet inngående for de norske radiolytterne den kvinnelige lederen for FNLs delegasjon, Nguyen Thi Binh, da hun ankom Paris for å delta i forhandlingene:

Seint i ettermiddag møtte ho journalistane og gav ei kort orientering om frontens politiske program,

vedteke i sentralkomiteen tredje november i år. Fru Binh er vel førti år, og har fleire gongar tidlegare hatt oppgåver for FNL i utlandet. Ho var tydeleg scenevand, men alvorlig i den første delen av pressekongressen. Mørkt hår, stramt greidd bakover mot ein fast knute i nakken, svart strikkejakke og eit lett sjal kring aksla, vinteren er over oss i Paris nå. Var ho nervøs for spørsmålshaglskura, så viste ho ikkje det, og ho hadde heller ingen grunn til det. Ho let seg ikkje lokka i fellene, som da ein fransk journalist kunne fortelja at overkommandoen i Hano nettopp hadde gratulert sine tropper i sør, eller da ein annan spurte om Nord-Vietnam også burde dra sine tropper tilbake dersom amerikane evakuerte Sør-Vietnam. ... På spørsmål om utsiktene til våpenkvile var svaret at FNL nok ville ha fred etter tjue års krig, men ein fred som kunne vara og eit verkeleg sjølvstende. Våpenkvile mens det ennå står over ein halv million amerikanske tropper i Vietnam kjem ikkje på tale.³⁷

Forholdet til USA hadde også en økonomisk side som var svært viktig etter at den amerikanske regjeringen 1. januar i 1968 varslet tiltak for å redusere det amerikanske betalingsunderskuddet. Franske næringslivsfolk oppfattet tiltakene svært negativt, og de betraktet de amerikanske tiltakene som en anti-Marshallplan som ville føre til knappere tilgang på dollarkapital i Frankrike og Europa, større konkurranse på lånemarkedet og til høyere renter. De ventet også sterkere amerikansk konkurranse i verdensmarkedet og at franske varer ville få problemer på det amerikanske markedet.³⁸

Videre dekket han det franske forholdet til konflikten i Midtøsten. Frankrike hadde vært staten Israels nærmeste allierte helt fram til seksdagerskrigen i juni 1967. Israelerne hadde sett bort fra de Gaulles advarsler mot å gå til krig, og Frankrike svarte med å innføre forbud mot våpeneksport til landet. I den påfølgende tiden skjedde det en dreining i fransk Midtøsten-politikk i retning av en stadig mer kritisk

holdning til Israel og en mer arabisk-vennlig holdning. Det oppsto en diplomatisk krise i forholdet til Israel da de Gaulle, under en pressekongress, omtalte jødefolket som «Peuple dominateur» eller «herskerfolket» på norsk. De Gaulle hadde tidligere sammenlignet Midtøsten-konflikten med krigen i Vietnam. Odland rapporterte både om de israelske og de generelle franske reaksjonene på presidentens ordbruk:

Også i Frankrike har folk vanskeleg for å fylgja de Gaulle i denne karakteristikken av jødefolket. Alle minnest ei avisteikning dagen etter pressekongressen, ein jøde med davidsstjerne på brystet, i fangeklede innanfor piggråden. Han står med den eine foten på gjerdet og ser fornøgd og sikker oppover, med eit lite overlegent smil. Under, de Gaulles uttrykk: *Peuple dominateur, Herskarfolket.*³⁹

Odlands Midtøsten-dekning var preget av en grunnleggende sympati for Israel. Han pekte på de faktorene som den franske presidenten ikke trakk fram i sin pressekongress, hvor de Gaulle krevde israelsk tilbaketrekning fra alle okkuperte områder.

1968-opprøret

Ottar Odland ga en bred dekning av Frankrike i 1968. For de fleste er 1968 og Frankrike uløselig knyttet til det store studentopprøret i mai og juni, men

1968 i Frankrike var mer enn det. Den mest omfattende dekningen Ottar Odland hadde fra Frankrike var det store opprøret blant studentene og arbeiderne våren 1968 og fram til valget på ny nasjonalforsamling i slutten av juni.

Den mest omfattende dekningen Ottar Odland hadde fra Frankrike var det store opprøret blant studentene og arbeiderne våren 1968 og fram til valget på ny nasjonalforsamling i slutten av juni

I myten om studentopprøret hevdes det ofte at det var Frankrike som ledet an i det globale 1968-opprøret, men slik var det ikke. I realiteten kom studentopprøret sent til Frankrike, og da det var over i slutten av juni måned, var også det europeiske opprøret i all hovedsak over.⁴⁰ Det ble ingen ny fransk revolusjon.

Franske ministre i demonstrasjonstog. Hver av dem fordømmer den skyldige: den andre ...

I stedet overlevde den femte republikken som system med mindre justeringer – selv om de Gaulle året etter ble tvunget til å gå av. Han ble erstattet med Georges Pompidou i juni 1969. Frankrike var likevel spesielt. Opprøret omfattet langt flere sosiale grupper enn i noe annet vestlig land, hvor studentene og arbeiderne var de viktigste. Det var bare begivenhetene under Praha-vårene som involverte grupper med lignende sosial bredde.⁴¹

Det franske opprøret hadde flere faser. Den innledende fasen startet med demonstrasjonene i hovedsak på campus fra slutten av mars til begynnelsen av mai. Den første fasen startet med de store demonstrasjonene 3. mai og nådde sitt høydepunkt med barrikadenatten mellom 10. og 11. mai, da arbeiderne erklærte generalstreik. I denne fasen flyttet

demonstrasjonene og opptøyene seg fra campus til gatene, og studentene fikk følge av demonstrerende arbeidere. Den andre fasen ble innledet med starten på generalstreiken den 14. mai, og den varte til president de Gaulle annonserte nyvalg til den franske nasjonalforsamlingen i en dramatisk fjernsynstale 29. mai. På det meste omfattet streiken mer enn ti millioner arbeidere. Den tredje og siste fasen ble innledet 31. mai og varte til valget av nasjonalforsamling var gjennomført i to omganger den 23. og 30. juni. Ottar Odland fulgte begivenhetene nøye, sentralt plassert i de franske begivenhetenes sentrum – i Paris.

Mange av Odlands begivenhetsbeskrivelser under studentoppøret i mai og juni 1968 hadde et visst særpreg. De bar preg av dramatiske litterære konfliktfortellinger, hvor spenningen ble bygget opp, utløst og

Den mest omfattende dekningen Ottar Odland hadde fra Frankrike, var om det store opprøret blant studentene og arbeiderne våren 1968 og tiden fram til valget på ny nasjonalforsamling i slutten av juni. Foto: Flickr/Ukjent.

situasjonen så ble brakt tilbake til det normale. Det var en fortellerform som egnet seg spesielt godt på radio. Demonstrasjonene våren 1968 ble ofte omtalt i franske medier på forhånd på en måte som skapte en slags forventning om hvordan de skulle forløpe. Lignende forhåndsframing fant man også fant igjen i andre deler av europeiske medier.⁴² Da det viste seg at demonstrasjonen ikke fikk det forventede omfanget eller forløpet som pressen hadde spådd i forveien, forsøkte Odland å forene forhåndsframingen med det som faktisk skjedde. Som vestlending fant han en enkel årsaksforklaring på hvorfor det ikke var flere demonstranter i gatene – været var for dårlig. Odland plasserte ofte demonstrasjonen inn i en fransk demonstrasjons- og protesttradisjon, hvor

*Ottar Odland kom hjem hver dag
med klærne stinkende av tåregass,
har Berit Odland fortalt*

bare temaet var nytt. Demonstrasjonsruta mellom Place de la Republique og Place de la Bastille ble for eksempel karakterisert som «klassisk». Tolkingsrammene ble derfor ofte spesifikk franske, og ikke nødvendigvis koblet til et «globalt studentopprør».

På samme måte som på fotballbanen hadde også demonstrasjonstogene sine «kjennere», noe som forsterket bildet av konflikt mellom to parter med tilskuere til stede. Odlands spesielle reportasjeteknikk var at han inntok rollen som en slags nøytral observatør som ikke bare betraktet de deltagende aktørene, men også alle dem som sto rundt på fortauene og betraktet det som foregikk i gatene. Han plasserte seg som rapportør, en som sto utenfor og så på. Et eksempel på denne reportasjeteknikken

var en av de tidlige demonstrasjonene mot Vietnamkrigen i begynnelsen av februar 1968. Først ble størrelsen på demonstrasjonstoget veid opp mot forhåndsantakelser om hvor stort det kunne bli, dernest en vurdering av hvor stort det rent faktisk var, hvordan demonstrantene oppførte seg, hva slags slagord de ropte, og hvordan politiet opptrådte. Selv om selve demonstrasjonen forløp fredelig og Odland ikke meldte om skadde eller arresterte, bidro forhåndsframingen til at oppmerksomheten også ble rettet mot hva som kunne ha skjedd.

Beskrivelsene av demonstrasjon fikk et visst rituelt preg som kom til å prege de fleste av rapportene om demonstrasjonene gjennom mai og juni også, hvor Odland rapporterte inngående og dramatisk om studentdemonstrasjoner i gatene i Paris. Situasjonen i gatene i Paris ble inngående beskrevet for lyttere som ikke kunne se det som foregikk. Han meldte om at både politiet og demonstrantene hadde sine sårede og skadde etter kampene, men uten å verken tallfeste dem eller oppgi kildene for opplysningene. Ottar Odland var imidlertid daglig ute i gatene, observerte og rapporterte hjem. «Han kom hjem hver dag med klærne stinkende av tåregass», kunne hans kone Berit Odland fortelle.⁴³

Korrespondent i Washington, 1970 til 1973

Ottar Odland søkte og fikk den nyopprettede stillingen som utenrikskorrespondent i Washington. Opprettingen av den nye stillingen innebar at det fra 1970 var to korrespondentstillinger i USA. Opprettingen av stillingen i den amerikanske hovedstaden innebar også en gradvis nedprioritering av nyhetsstoffet fra FN i New York, til fordel for mer nyhetsstoff knyttet til amerikansk stormaktspolitikk. Senere ble dette enda mer markant da korrespondentstillingen i New York ble flyttet til Washington.

Familien Odland dro over til USA med passasjerskipet «Sagafjord» til New York sommeren 1970. De hadde fått to barn mens de bodde i Paris.⁴⁴ De kjørte selv fra New York til Washington i medbrakt bil. Fordi det var en nyopprettet stasjon, var ingen ting lagt til rette med hensyn til bolig. Den første tiden bodde de derfor på hotell, mens de gikk på jakt etter en egnet bolig. De fant til slutt et ganske stort hus i Fenway

Road, Carderock Springs, Bethesda, Maryland, en ganske ny og attraktiv forstad til Washington, som lå noen kilometers kjøring langs elven Potomac. Avstanden til bysentrum var forholdsvis kort, og området var regnet som et trygt sted å bo, i motsetning til strøk nærmere bykjernen. Washington toppet på denne tiden den amerikanske statistikken for vold og kriminalitet. Huset i Fenway Road ble bolig for en rekke etterfølgende NRK korrespondenter i Washington. I den samme gaten bodde også korrespondentene for *Aftenposten*. Da Odland kom til Washington, var Hans L. Hanssen *Aftenpostens* USA-korrespondent i den amerikanske hovedstaden. Han ble senere avløst av Stein Savik i 1972.

NRK fikk korrespondentkontor sentralt i den amerikanske hovedstaden, i National Press Building – rom 1245 på hjørnet av 14. gate og Pennsylvania Avenue. Lokalene lå bare et steinkast fra Det hvite hus i Washington D.C. Kontoret lå i fjerde etasje midt inne i bygningen og var derfor uten vinduer man kunne se ut igjennom. Bygningen huset pressefolk i alle etasjer, og i den 13. etasjen holdt presseklubben til. I presseklubben møtte med jevne mellomrom pressen prominente gjester for både mottakelser og pressekonferanser.

Arbeidsmessig var overgangen fra Paris til Washington stor. I Paris hadde Odland vært vant til reportasjereiser med større aksjonsradius. På reisene brakte han med seg sin store – men likevel funksjonelle – Nagra båndopptaker. I Washington ble han mer bundet til kontoret og den daglige nyhetsrapporteringen. Unntaksvis gjennomførte han reportasjereiser i forbindelse med valgkampturneer, hvor han dekket presidentkandidatenes forskjellige utspill. En av reportasjereisene foregikk med hjuldampere «Delta Queen» på Mississippi. Han kom som så mange andre NRK-korrespondenter aldri til Vestkysten. Det tillot ikke reportasjereisebudsjettet.

Mens Odlands senderinger fra Paris hadde vært preget av hans interesser for kultur – i form av litteratur og visemusikk – ble senderingene fra Washington dominert av amerikansk politikk og stormaktspolitikk. Han kjente ikke USA og amerikanere på samme måte som han kjente Frankrike og franskmenn. Sentralt i perioden var den amerikanske krigføringen i Vietnam,

det amerikanske presidentvalget i 1972, den begynnende Watergate-skandalen og den amerikanske tilnærmingen til Kina, som nådde sitt høydepunkt med Richard Nixons reise til Peking i februar 1972.

Kontakten med det skandinaviske mediemiljøet var også viktig i Washington. Blant de skandinaviske radiofolkene i den amerikanske hovedstaden var Gøran Bytner fra Svensk Radio, Christian Winther fra Dansk Radio og Knut Ståhlberg – også han fra Svensk Radio. Ottar Odland kjente Ståhlberg godt fra tiden i Paris. Ståhlberg var kun en kort periode i Washington før han dro hjem igjen. Korrespondentene for Aftenposten, Hans L. Hanssen og Stein Savik, var også en del av dette mediemiljøet.

Den sosiale kontakten med det norske miljøet i Washington var også av en annen karakter enn i Paris. I Paris foregikk mye av det sosiale livet på ute på restauranter på byen. I Washington var det hyppige middagsselskaper hjemme hos de forskjellige i den norske kolonien, hvor ambassadefolk, fast stasjonerte norske mediefolk og tilreisende gjester ofte traff hverandre. I tillegg til de mer formelle middags-selskapene kom den mer tradisjonelle amerikanske formen for hagegrilling – hvor folk kom sammen mer uformelt som familier.

Kontakten med ambassadefolkene var hyppig. I Odlands korrespondentperiode var det Arne Gunneng som var norsk ambassadør i Washington. Familien Odland omgikk mest med ambassaderåd Knut Sverre, presseattacheene George Krane og Harald Midttun, skipsfartsråd Frode Nielsen, marineattache Rolf Henningsen, hærattache Arne G. Lund, fiskeriattache Hallstein Rasmussen, ambassaderåd Gunnar Hærum og Klaus Nergaard. Odland hadde også kontakt med ekteparet Löback i den svenske ambassaden. Samtlige hadde sine medbrakte ektefeller og familier.⁴⁵ I Odlands generasjon var det å være utenrikskorrespondent i første rekke et mannsdominert yrke.

De fleste av ektefellene var hjemmeværende, og kontakten i det norske miljøet bidro dermed til å gjøre den situasjonen enklere. Uten den sosiale kontakten i den norske kolonien ville ektefellene ellers kunne blitt isolerte, siden de normalt ikke hadde anledning til selv å ha lønnet arbeid i USA. Familien Odland hadde, som mange av den norske kolonien, en egen norsk au

pair til barnepass og husarbeid. Berit Odland var i liten utstrekning yrkesaktiv som journalist i tiden da barna var små. Hun var da hjemmeværende, slik som mange andre av ektefellene til utenlandskorrespondentene var. Senere arbeidet Berit Odland som journalist i NTB og drev byråets stavangerkontor på egen hånd.⁴⁶

Ottar Odland avsluttet sin egen beskrivelse av sine år i NRK med tiden i Paris. Han nevner ikke korrespondentperioden i Washington fra 1970 til 1973. Han nevnte heller ikke årene som leder for distriktskontoret i Stavanger. For Odland var det 1950- og 1960-årene som var hans yrkesmessige gullalder. Han var i første rekke journalist og korrespondent.

Noter

- 1 Werenskjold 2011: 238–255
- 2 Hovden og Werenskjold 2018: 189–221
- 3 Werenskjold 2006a: 121–140; Werenskjold 2006b: 137–173; Werenskjold 2007a: 101–139; Werenskjold 2008e: 106–149
- 4 Ottar Odland var gift med Berit Odland, journalist i Nationen og senere ved NTB i Stavanger. Telefonintervju med Berit Odland 2. november 2005.
- 5 Odland 1953; Odland 1955.
- 6 Euba and Odland 1974; Grafström og Odland mfl. 1975; Horvath og Odland 1976; Ryum og Odland 1977; Sondhi og Odland 1977; Odland og Bjelland 1991
- 7 Intervju med Berit Odland 29. mai 2005. På spørsmål om Odlands partipolitiske tilhørighet svarte hun: «Ottar var sosialdemokrat i hele sitt liv.»
- 8 Odland 1996
- 9 Odland 1968-1; Odland 1968-2; Odland 1968-3; Odland 1969; Odland 1969–1970
- 10 Odland 1996: 19
- 11 Torvald Øksnevad var for mange «stemmen fra London» under den andre verdenskrigen, men han hadde allerede i 1930-årene vært sentral i oppbyggingen av en selvstendig nyhetstjeneste i NRK. Han hadde sin bakgrunn fra dagspressen. Han arbeidet som journalist eller som redaktør i flere ulike aviser fra 1909 til 1933, og han var pressemedarbeider for flere norske regjeringer i 1920- og 1930-årene. Han hadde dessuten en rekke tillitsverv i norske presseorganisasjoner i tiden før han kom til NRK.
- 12 Odland 1996: 15
- 13 I 1950-årene var det fire nyhetssendinger i NRK Radio (kl. 08.00, 13.00, 19.00 og 22.00). Tre av sendingene ble avvirket på bokmål, mens den fjerde var på nynorsk. Nynorskendingen var kl. 19.00. Se Odland 1996: 7
- 14 Lyches språkrøkt i redaksjonen er også dokumentert i Jon Peder Vestads påbegynte doktorarbeid, deler av dette ble publisert som kronikk i Dag og Tid i februar 2003.
- 15 Sigvart Østrem's nekrolog over Ottar Odland i Aftenpostens morgenutgave 08.12.2000, 13

- 16 Odland og Bjelland 1991
- 17 Odland 1996: 32
- 18 Odland 1969–1970. Odland omtaler sitt opphold i Macao i et av sine platekåserier, «Plateprat i Paris», Radio – Tidlig en søndag morgen, 2. november 1969.
- 19
- 20 Odland 1996: 40
- 21 Også senere korrespondenter benyttet seg av den samme metoden, se Lunde 1995: 131.
- 22 Odland 1996: 41
- 23 Odland 1996: 38
- 24 Se egen artikkel om Aftenpostens korrespondent i Paris i 1960-årene, Werenskjold 2006a.
- 25 Odland 1969–1970: «Plateprat i fra Paris», radioen – tidlig en søndag morgen 2. november 1969
- 26 Opplysninger fra Berit Odland i e-mail 17. januar 2006
- 27 Gidske Anderson skrev en rekke bøker som dekker den perioden da hun var korrespondent i Paris, blant annet Anderson 1960; Anderson 1963; Anderson 1963; Anderson 1964; Anderson 1972; Anderson 1979; Anderson 1991.
- 28 Odland 1968-1: «Le Havre», korrespondentbrev i radio 9. januar 1968
- 29 Gjengitt i e-mail fra Berit Odland, 17. januar 2006
- 30 Blant disse var skuespillerne Kjell Stormoen, Svend Svendsen, Kari Simonnæs, Rolf Berntzen, Sverre Hansen og Eilif Armand. Det var journalistene Finn Bjørn Larsen, Gunnar Hagen Hartvedt og Ingeborg og Per Dahl. Gunnar Alme ble en kjent scenograf, og Magnus Bøe, Helge Børseth og Willy Dahl gjorde karriere innenfor skole- og universitetsmiljøet. Jakob Skarstein og Ottar Odland gikk begge til NRK etter krigen. Skarstein overtok ledelsen av distriktskontoret i Bergen.
- 31 Odland 1996: 43
- 32 Knut Ståhlberg har gitt ut en rekke bøker fra sin tid som korrespondent i Paris: Ståhlberg 1995; Ståhlberg 1997; Ståhlberg 1999; Ståhlberg 2002.
- 33 Berit Nordgaard Odland, f. 1935 i Valdres. Hennes foreldre var skogeier Odvin Nordgaard og husmor Berta Nordgaard. Av utdanning hadde hun Journalistakademiet. Hun startet sin karriere som journalist i Aftenposten, deretter var hun i Agderposten før hun kom til Nationen.
- 34 Vi kjenner ikke disses fulle navn.
- 35 Odland 1968-1: «President Charles de Gaulles nyttårstale», Radio Aktuelt 1. januar 1968
- 36 Ibid.
- 37 Odland 1968-3: «Vietnamforhandlinger i Paris», Radio Aktuelt 5. november 1968
- 38 Odland 1968-1: «Amerikanske økonomiske tiltak», Radio Aktuelt 3. januar 1968
- 39 Odland 1968-1: «Brevskifte mellom general de Gaulle og tidlegare statsminister David Ben Curion», Radio – Kveldsaktuelt 9. januar 1968
- 40 De franske protestbegivenhetene i 1968, se Werenskjold 2011: 283–307
- 41 Werenskjold 2011: 88–90
- 42 Halloran, Elliott and Murdoch 1970
- 43 Intervju med Berit Odland i Bergen, 29. november 2005
- 44 Barna Hildur og Eigil ble begge født i Paris. Hildur ble født i 1967 og Eigil i 1969.
- 45 E-post fra Berit Odland, 24. februar 2006
- 46 Intervju med Berit Odland i Bergen, 29. desember 2005

Litteratur

- Anderson, G. (1960). *De Gaulle og Algerie*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Anderson, G. (1963). De Gaulle iblant oss. *Samtiden* 72(5), 323–334.
- Anderson, G. (1963). Det frie Algerie. *Tidens Ekko* (6), 161–191.
- Anderson, G. (1964). *Mennesker i Paris*. Oslo: Aschehoug.
- Anderson, G. (1979). *Fra Stalinisme til sosialdemokrati? Politiske strømninger i Sør-Europa*. Oslo: Fabritius.
- Anderson, G. (1991). *Mennesker i Paris*. Oslo: Gyldendal.
- Anderson, G. (1972). *Vårt eget Europa*. Oslo: Europabevegelsen i Norge.
- Euba, F. og Odland, O. (1974). *Heile verda for ein shilling*. Oslo: Norsk rikskringkasting.
- Grafström, G., Odland, O. mfl. (1975). *Syng vakkert om kjærleik: Eit spel om Gustaf Fröding*. Oslo: Norsk rikskringkasting.
- Halloran, J.D., Elliott, P. Murdock, G. (1970). *Demonstrations and Communication: A Case Study*. Harmondsworth: Penguin.
- Horvath, Ö. v. og Odland, O. (1976). *Kasimir og Karoline, eller Kjærleiken varer evig*. Oslo: Norsk rikskringkasting.
- Hovden, J.F. and Werenskjold, R. (2018). Reporting the Cold War: The Norwegian Foreign-News Journalists and Foreign-News Correspondents, 1945–95. I Bastiansen, H.G, Klimke, M. og Werenskjold, R. *Media and the Cold War in the 1980s: Between Star Wars and Glasnost*. Cham: Palgrave MacMillan
- Liestøl, S. (1988). *Kompendium: Innføring i lydteknikk ved Møre og Romsdal Distrikthøgskole i Volda*.
- Lunde, E. (1995). *Paradisveien: Dramatiske år i Afrika*. Oslo: Schibsted.

- Odland, O. (1953). Les réactions du spectateur français devant *Les revenants*, *Le canard sauvage*, *Hedda Gabler*, *La dame de la mer* et *Rosmersholm* de Henrik Ibsen. *Fransk institutt*. Oslo: Universitetet i Oslo. Cand.philol. – hovedfag i fransk.
- Odland, O. (1955). Fransk syn på Henrik Ibsens dramatiske verk. *Samtiden* 64(8), 538–544.
- Odland, O. (1968-1). Ottar Odlands NRK-manuskripter: 1. januar 1968–30. mai 1968. *Ottar Odlands utenrikskorrespondentarkiv – Paris*.
- Odland, O. (1968-2). Ottar Odlands NRK-manuskripter: 1. juni 1968–23. november 1968. *Ottar Odlands utenrikskorrespondentarkiv – Paris*.
- Odland, O. (1968-3). Ottar Odlands NRK-manuskripter: 9. juli 1968–5. desember 1968. *Ottar Odlands utenrikskorrespondentarkiv – Paris*.
- Odland, O. (1969). Ottar Odlands NRK-manuskripter: 12. april 1969–23. juni 1969. *Ottar Odlands utenrikskorrespondentarkiv – Paris*.
- Odland, O. (1969–1970). Ottar Odlands NRK-manuskripter: 3. mai 1969–29. januar 1970. *Ottar Odlands utenrikskorrespondentarkiv – Paris*.
- Odland, O. (1996). *År i NRK*. Norsk rikskringkasting.
- Odland, O. og Bjelland, T. (1991). *Liv og lagnad i Tysværbygdene*. Tysvær: Tysvær historie- og ættesogelag.
- Ryum, U. og Odland, O. (1977). *Denne eine dagen: Spel for 6 menneskestemmer i 10 bilete*. Radioteateret. Oslo: Norsk rikskringkasting.
- Sondhi, K. og Odland, O. (1977). *Sunils dilemma*. Radioteateret. Oslo: Norsk rikskringkasting.
- Ståhlberg, K. (1995). *Storklockan i Paris*. Stockholm: Norstedt.
- Ståhlberg, K. (1997). *Ett hörn av paradiset*. Stockholm: Norstedt.
- Ståhlberg, K. (1999). *Paris på de älskandes tid*. Stockholm: Pan Pocket.
- Ståhlberg, K. (2002). *Det förflutnas ständiga närvaro*. Stockholm: Norstedt.
- Werenskjold, R. (2006a). Utenriksjournalisten Ingebrigt Løberg. *Pressehistoriske skrifter*(6), 121–140.
- Werenskjold, R. (2006b). Anton Blom: Journalist og utenrikskorrespondent i dagspresse og kringkastning, 1948–1994. *Pressehistoriske skrifter*(7), 137–173.
- Werenskjold, R. (2007a). Hans Lauritz Hanssen: Utenrikskommentator og utenrikskorrespondent i Morgenposten og Aftenposten, 1945–1976. *Pressehistoriske skrifter*(8), 101–139.
- Werenskjold, R. (2008e). Erik Loe og utenriksavdelingen i Arbeiderbladet, 1949–1989. *Pressehistoriske skrifter*(10), 106–149.
- Werenskjold, R. (2011). Chronology: The European 1968. I Klimke, M., Pekelder, J. and Scharlot, J. (eds.) *Between Prague Spring and French May: Opposition and Revolt in Europe, 1960–1980*, 283–307. New York/Oxford: Berghahn Books.
- Werenskjold, R. (2011). *That's the Way it is? Protestene og mediene i 1968*. Phd. ved Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo.

